

Motion till riksdagen 2017/18:4093

av **Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD)**

med anledning av prop. 2017/18:182 Samling för skolan

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår proposition 2017/18:182 i den del som gäller införandet av bestämmelser om allsidig social sammansättning.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydliga kvalitetskrav och sanktionsmöjligheter som omfattar alla skolor och tillkännager detta för regeringen.

En allsidig social sammansättning av elever behövs

Regeringen föreslår att det ska anges i skollagen att huvudmännen för förskoleklassen, grundskolan och gymnasieskolan aktivt ska verka för en allsidig social sammansättning av elever på sina skolenheter. Rektorn ska vidare få ett ansvar för att verka för allsidigt socialt sammansatta undervisningsgrupper. Regeringen menar att regleringen är en inriktningsbestämmelse som syftar till att förmå huvudmännen att arbeta med detta, utan att specificera hur huvudmännen ska göra detsamma. I propositionen konstaterar emellertid regeringen att bestämmelsen, för en kommunal huvudman, kan innebära att kommunen beaktar ett områdes socioekonomiska status vid byggandet av nya skolor. Vad gäller enskilda huvudmän exemplifierar regeringen att det kan handla om att utnyttja frikvoten för nyanlända elever eller olika kommunikationsinsatser.

Flera remissinstanser har synpunkter på förslaget. Skolverket avstyrker förslaget och menar att det är oklart vad som avses med allsidig social sammansättning, hur förslaget ska tillämpas och att det saknas en konsekvensanalys, vilket sammantaget kan riskera elevernas rättssäkerhet. Skolverket konstaterar vidare att förslaget kan strida mot regeringsformens bestämmelser om diskriminering då det leder till en kategorisering av elever med avseende på social bakgrund, vilket i sin tur riskerar att leda till att vissa elever får en sämre skolplacering på grund av sin sociala bakgrund.

Diskrimineringslagen stadgar att ingen elev får ges sämre möjligheter än andra på grund av någon av de lagstadgade diskrimineringsgrunderna. IFAU konstaterar också att forskningen om betydelsen av elevgruppens sammansättning för elevers

skolprestationer inte är entydig. Studiemässigt svaga elever kan gynnas av högpresterande klasskamrater, men samtidigt missgynnas av att undervisningen inte anpassas till deras kunskapsnivå.

Alliansen ser med oro på att skolan misslyckats med sitt kompensatoriska uppdrag. Alla elever ska ges samma chans i svensk skola – det är elevens ansträngning som ska avgöra dess studieresultat, inte familjebakgrund. I likhet med Skolverket bedömer Alliansen att det är oklart vad som avses med en sådan inriktningsbestämmelse och vilka konsekvenser den skulle kunna få. En ordning där elever kategoriseras efter sin sociala bakgrund, vilket i sin tur får styra skolplaceringar och sammansättningar av klasser, är inte godtagbar.

Alliansen är mycket kritisk till de konsekvenser som kan bli följden av förslaget för gymnasieskolan. Om en kommunal huvudman erbjuder samma gymnasieprogram vid flera olika skolenheter så får den kommunala huvudmannen själv besluta om antagningsprinciperna. Som regel används betygsantagning men det står huvudmän som erbjuder samma gymnasieprogram på flera skolenheter fritt att även utforma elevområden där elever i närheten av skolan ges företräde eller andra antagningsprinciper. Skolkommissionen nämner att de kommunala huvudmännen måste beakta möjligheten att frångå betygsantagning med den nya bestämmelsen om allsidig social sammansättning. Att uppluckra principen om betygsantagning till gymnasieskolan skulle vara förödande för skolans kunskapsuppdrag, undergräva det fria skolvalet och eliminera incitament för eleverna att anstränga sig under grundskolans senare år. Regeringens förslag i denna del bör därmed avslås. Detta innebär dock inte att Alliansen förringar de negativa effekter som segregation i samhället och i skolan för med sig. Alliansen kommer därför att återkomma med förslag för att motverka segregation och säkerställa att elever med olika social bakgrund ska få samma möjlighet att lyckas.

Regleringen om statliga åtgärder för rättelse ska förtydligas

Regeringen föreslår att skollagens bestämmelser om statliga åtgärder för rättelse, när det gäller skolverksamhet som drivs av landsting eller kommun, ska förtydligas. Bestämmelserna innebär i dag att staten på kommunens eller landstingets bekostnad får vidta korrektingsåtgärder om huvudmannen grovt eller under längre tid åsidosatt sina skyldigheter enligt skollagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av den. Regeringen tar bort rekvisitet om att huvudmannen under en lång tid ska ha grovt åsidosatt sina skyldigheter och ersätter det rekvisitet att missförhållandet ska vara allvarligt.

En övervägande del av remissinstanserna är positiva till förslaget. Svenskt Näringsliv anser att förslaget är bra, men inte tillräckligt långtgående. De vill i stället införa en lämplighetsprövning för kommuner, som innefattar alla de delar som gäller vid tillståndsprövning av en fristående huvudman. Svenskt Näringsliv vill att en kommunal skola som inte håller tillräckligt hög kvalitet ska kunna tvångsförvaltas till dess att bristerna är avhjälpna.

Alliansen anser att det är centralt att det råder lika villkor för såväl offentliga som fristående huvudmän. Likvärdiga sanktionsmöjligheter är en viktig del av det och vi

välkomnar därför att regeringen har samma ambition. Alliansregeringen inrättade Skolinspektionen för att stärka uppföljningen av hur svenska skolor sköter sitt kunskapsuppdrag. Alliansen menar att regeringens förslag är ett steg i rätt riktning, men att vi måste ta ett större grepp kring frågan. All kommunal och fristående välfärdsverksamhet ska kräva tillstånd och styras med tydliga kvalitetskrav och sanktionsmöjligheter. Verksamheter som inte klarar kvalitetskraven ska snabbt vändas eller stängas ned. Skolinspektionens roll behöver utvecklas ytterligare med skärpta regler och sanktioner och ett tydligt fokus på undervisningskvalitet. Skolor som inte klarar grundläggande kvalitetskrav ska i första hand få stöd för att åtgärda bristerna men också kunna läggas ned eller tas över av annan huvudman. Om en kommunal skola inte når tillräckligt goda resultat bör kommunen ytterst förlora möjligheten att fortsätta driva den skolan.

Alla elever ska närvara i skolan

Regeringen föreslår att rektorns ansvar för att utreda upprepad eller längre frånvaro ska förtydligas genom att rektorn blir skyldig att skyndsamt se till att en utredning genomförs. Vidare föreslår regeringen att hemkommunen alltid ska informeras när en utredning om frånvaro inleds, om eleven går hos en annan kommunal huvudman än hemkommunen. Regeringen föreslår också att hemkommunen vid behov, för skolpliktiga elever, ska samordna arbetet kring elever med upprepad eller längre frånvaro med samhällsorgan, organisationer eller andra som berörs.

Majoriteten av remissinstanserna har inget att invända mot förslagen. Sveriges Kommuner och Landsting anser emellertid att bestämmelsen om att rektors ansvar för utredning av frånvaro ska förtydligas, riskerar att leda till en ökad administrativ börda för rektorn, då den måste anmäla detta till huvudmannen. Staffanstorps kommun anser att det bör förtydligas hur omfattande frånvaron ska vara för att den ska behöva utredas.

Alliansen välkomnar förslaget men anser att det krävs fler åtgärder för att säkerställa att rätt insatser sätts in när en elev är frånvarande från skolan. Utökade förslag för att förbättra det förebyggande arbetet och uppföljning av frånvaro beskrivs i motion 2017/18:4072 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD) med anledning av proposition 2017/18:183 En gymnasieutbildning för alla.

Christer Nylander (L)

Erik Bengtzboe (M)

Annika Eclund (KD)

Ulrika Carlsson i Skövde (C)